

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради ДФ 41.884.067
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії	Матвієнко Олександр Вікторович
	(власне ім'я, прізвище здобувача (ки))
1990 року народження, громадянин	України
	(назва держави, громадянином якої є здобувач (ка))
освіта вища: закінчив у 2017 році	Одеський державний університет
	(найменування закладу вищої освіти)
за спеціальністю (спеціальностями)	внутрішніх справ «Правоохоронна діяльність»
	(за дипломом)
працює слідчим	слідчого відділення відділення поліції №1 Криворізького районного управління поліції ГУНП в Дніпропетровській області, м. Кривий Ріг
	(посада) (місце основної роботи, підпорядкування, місто)
виконав акредитовану освітньо-наукову програму	Право
Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом	Одеського державного
	(повне найменування закладу)
університету внутрішніх справ від «11» червня 2024 року № 267, у складі:	
	вищої освіти (наукової установи), підпорядкування (у родовому відмінку), місто)

Голови разової спеціалізованої вченої ради -	Андрій Бабенко доктор юридичних наук, професор, директор Інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ
Рецензентів -	Олег Шкута доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри професійних та спеціальних дисциплін Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ; Ірина Чекмарьова кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінального права та криминології Одеського державного університету внутрішніх справ.
Офіційних опонентів -	Тетяна Пономарьова доктор юридичних наук, старший дослідник, завідувач науково-дослідної лабораторії з проблем запобігання кримінальним правопорушенням факультету № 3 Донецького державного університету внутрішніх справ; Людмила Абакіна-Пілявська кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія».

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

на засіданні «05» серпня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня
доктора філософії з галузі знань

08 Право

(галузь знань)

Олександр Матвієнку

(власне ім'я, прізвище здобувача (ки) у давальному відмінку)

на підставі публічного захисту дисертації «Кримінологічна характеристика та
запобігання крадіжкам у курортному регіоні Півдня України»

(назва дисертації)

за спеціальністю (спеціальностями)

081 Право

(код і найменування спеціальності (спеціальностей) відповідно до Переліку
галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка
здобувачів вищої освіти)

Дисертацію виконано в Одеському державному університеті внутрішніх справ

(найменування закладу вищої освіти (наукової установи), підпорядкування, місто)

Науковий керівник Ганна Резніченко кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права та кримінології
Одеського державного університету внутрішніх справ.

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, що містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, які виконують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 08 Право.

Здобувач має 8 наукових публікацій за темою дисертації, які містять обґрунтування отриманих наукових результатів відповідно до мети статті (поставленого завдання) та висновків. з них: 4 статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, 4 тези доповідей на науково-практичних конференціях та круглих столах.

1. Матвієнко О.В. Характеристика особи, що вчиняє крадіжки, як основа для протидії злочинності у курортному регіоні. *Юридичний вісник*. № 6. 2023. С. 255 – 263

2. Матвієнко О.В. Запобігання крадіжкам в історичному та правовому вимірах. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 2. 2023. С.29 – 35.

3. Матвієнко О. В. Кримінологічна характеристика крадіжок як інформаційна модель для регіонального запобігання корисливих кримінальних правопорушень. *Південноукраїнський правничий часопис* № 4. 2023. С.30 – 36.

У дискусії взяли участь та висловили зауваження:

Тетяна Пономарьова доктор юридичних наук, старший дослідник.

У цілому позитивно оцінюючи рецензоване дослідження, необхідно звернути увагу на окремі спірні положення, які потребують роз'яснення або додаткової аргументації під час захисту дисертації.

1. У висновках до дисертаційного дослідження автор вказує, що війна ним розглядається в якості провідної детермінанти, що обумовлює негативні зміни стану крадіжок у курортному регіоні, що підсилює дію усіх інших: воєнно-політичних; географічних; рекреаційних; соціально-економічних, нормативно-правових, організаційно-управлінських, соціально-демографічних; морально-психологічних, культурно-виховних; освітніх; віктимологічних тощо. Водночас не у повній мірі зрозуміло, як саме автор диференціює війну як основну детермінанту та військово-політичні чинники, які нею підсилюються. Фактично, обидві із наведених детермінант є елементами одного цілого, у зв'язку із чим їх поділ на дві самостійні одиниці є не у повній мірі аргументованим.

2. У третьому розділі дисертаційного дослідження автор розглядає особливості загальносоціального та спеціально-кримінологічного запобігання крадіжкам у курортному регіоні Півдня України, визначає напрями удосконалення запобігання крадіжкам у курортному регіоні Півдня України, а також узагальнює та доопрацьовує напрями віктимологічної профілактики крадіжок у курортному регіоні Півдня України. Проте, не у повній мірі зрозумілим є, по-перше, використання різних механізмів боротьби зі злочинністю — дисертант розглядає саме віктимологічну профілактику, а не віктимологічне запобігання, що було б більш доцільним як з композиційної точки зору, так і з точки зору того, що запобігання включає більш широкий перелік заходів кримінологічного впливу на злочинність, ніж профілактика. По-друге, сумнівним є і виокремлення віктимологічного напрямку у самостійний, оскільки вже тривалий час в кримінологічній науці сталою є думка про те, що віктимологічна протидія кримінальним правопорушенням входить до системи спеціально-кримінологічного запобігання.

3. Розглядаючи жертв крадіжок, дисертант зауважує, що під ними доцільно розуміти фізичних або юридичних осіб, які стали жертвою крадіжки у місцевості, призначеній для відпочинку та рекреації. Це може включати в себе туристів, відпочиваючих, готелі, ресторани та інші суб'єкти, які перебувають або діють в зазначеній туристичній області та піддаються крадіжкам різного роду. Зокрема, це визначення охоплює тих, хто піддався впливу крадіжок у зоні відпочинку та враховує специфіку цього контексту, де можливість вчинення кримінальних правопорушень пов'язана з туристичною інфраструктурою та особливостями поведінки осіб, які перебувають на відпочинку. Необхідно відмітити, що наведена дефініція є достатньо дискусійною, оскільки традиційно, у науках кримінально-правового циклу поняття «жертви» та «потерпілого» диференціюються за ознакою того, що «жертва», має більш широкий перелік кримінологічно значущих характеристик та є такою з моменту вчинення щодо неї кримінального правопорушення. Потерпілий - поняття суто кримінальне процесуальне, оскільки права і обов'язки потерпілого виникають в особи з моменту подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяви про залучення її до провадження як потерпілого. Отже, якщо відповідно до чинного кримінального процесуального законодавства, юридична особа може вважатись потерпілим від кримінального правопорушення, то у випадку набуття такою особою статусу жертви та взагалі доцільності вважати можливість юридичної особи бути саме жертвою суспільно небезпечного діяння, під час захисту дисертанту доцільно навести додаткові аргументи щодо своєї позиції. Тим більше, що ані структури

жертви-юридичної особи, ані відповідної типології таких жертв автором не було визначено.

4. В дисертації автор неодноразово звертає увагу на підвищення кількості крадіжок гуманітарної допомоги. Водночас, з огляду на це, було б доцільним розглянути також і кримінальне правопорушення, передбачене ст. 201-2 КК України, в якій встановлено кримінальну відповідальність за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, оскільки більшість із запропонованих у диспозиції форм реалізації об'єктивної сторони такого протиправного діяння можуть корелюватись із незаконним заволодінням такого майна. Такий підхід надав би можливість поглибити дослідження та наблизити його до реалій, зумовлених дією особливого правового режиму воєнного стану.

5. Незначним недоліком також є те, що, розглядаючи особливості запобігання досліджуваному кримінальному правопорушенню, автор майже повністю ігнорує правові заходи, зокрема - удосконалення норм національного кримінального законодавства.

6. У роботі автор вказує, що стратегія запобігання крадіжкам у курортному місті України має включати такі основні напрями: 1) покращення умов проживання у регіоні шляхом впровадження комплексу заходів без пекового, соціального, економічного, культурного та політичного характеру; 2) формування захищеного середовища курортного регіону від воєнних та кримінологічних загроз; 3) профілактичний контроль за поведінкою жителів та гостей регіону шляхом впровадження сучасних технічних засобів відеоспостереження, моніторингу в режимі реального часу та контролю; 4) посилення поліцейського контролю за середовищем курортного регіону; 5) налагодження взаємодії із військовими та громадськими формуваннями з метою сумісного патрулювання, оперативне виявлення та припинення вчинених правопорушень; 6) віктимологічна профілактика крадіжок.

Проте, наведені напрями є універсальними як з точки зору виду кримінального правопорушення, так і з точки зору їх дії у різних правових режимах. Наприклад, автор вказує, що запобігання крадіжкам в курортному регіоні в умовах воєнного стану має здійснюватися з урахуванням об'єктивних реалій і можливостей у правозастосовній діяльності. Пріоритетними є вдосконалення законодавства та реалізація кримінально-правової політики, усунення соціально-економічних, психологічних та інших причин та умов корисливої злочинності, покращення якості життя населення, зменшення рівня безробіття тощо. Як видається, всі ці заходи мають застосовуватись і у мирний час. Отже, для уточнення своєї позиції та більшої репрезентативності запропонованих напрямів було б доцільним у додатках запропонувати проект такої стратегії, що надало б можливість виокремити та довести їх новизну.

Людмила Абакіна-Пілявська кандидат юридичних наук, доцент.

Позитивна оцінка дисертаційного дослідження О.В. Матвієнко у цілому та її окремих положень зокрема не виключає можливості та необхідності висловити певні застереження і зауваження щодо позицій, які потребують критичної оцінки, є спірними або потребують додаткової аргументації та дають можливість вступити у дискусію з автором:

1. Дослідник проводить змістовний аналіз зарубіжного досвіду боротьби та практики запобігання корисливим кримінальним правопорушенням в курортних регіонах. Здається було би цікавим зазначити, яку модель боротьби з крадіжками в курортних регіонах з урахуванням зарубіжного досвіду найбільш вдалою вважає автор та чому. Який підхід, методи чи, можливо, програми спеціально-кримінологічних заходів, в частині проведеного дослідження варто апробувати в національній практиці з метою зменшення даної протиправної практики на Півдні України.

2. Автор у своєму дослідженні враховує воєнний стан як обставину, що впливає на стан поширення та характер вчинення крадіжок у курортному регіоні. Однак, разом з тим, хотілось би конкретизувати думку автора з приводу того, як особливості динаміки та показників кримінологічної характеристики крадіжок в курортному регіоні Півдня України під час збройного конфлікту в країні? А також, які виникають особливості запобігання зазначеному кримінально-каранному явищу під час дії надзвичайного стану в країні?

Олег Шкута доктор юридичних наук, професор

Викладені у вступі та розділах основної частини дисертації положення, які стосуються постановки проблеми в цілому, окремих її аспектів, переконують у тому, що відповідні питання є теоретично і практично важливими, перспективними для наукового дослідження. При цьому, в цілому позитивно оцінюючи рецензовану працю, необхідно зазначити, що дисертація містить окремі дискусійні питання, які потребують додаткової аргументації чи роз'яснення автором під час прилюдного захисту, зокрема:

1. Враховуючи те, що предметом дисертаційного дослідження є кримінологічна характеристика та запобігання крадіжкам у курортному регіоні Півдня України, без будь-яких додаткових уточнень «в умовах воєнного стану» тощо. На нашу думку потребує додаткового обґрунтування під час публічного захисту, обраний дисертантом акцент дослідження саме на одеський регіон. Адже Південь являє собою культурно-історичний регіон України, до складу якого входять: Запорізька, південь та південний захід Дніпропетровської, Херсонська, Одеська та Миколаївська області, а також Автономна Республіка Крим та місто Севастополь.

2. В дисертації автор справедливо зазначає, що «терміни, які характеризують особу, яка скоїла кримінальне правопорушення мають різні відтінки значень, враховуючи конкретний контекст використання в наукових дослідженнях. У кримінологічній науці, наприклад, найчастіше використовується термін особистість кримінального правопорушника. Особистість є ключовою категорією для багатьох гуманітарних наук, в контексті яких вона описується як сукупність звичок, переваг, психічного стану, соціокультурного досвіду, знань, психофізичних рис і особливостей людини. Ці характеристики визначають її поведінку та взаємодію з суспільством і природою. Іншими словами, особистість кримінального правопорушника є набором взаємопов'язаних біологічних, соціальних, психічних, нейрофізіологічних, психологічних та юридичних (в сенсі правового статусу людини в суспільстві) якостей» (стор. 120-121 дис.). При цьому в дисертаційній роботі автор надає кримінологічну характеристику не

особистості, а особи, яка вчиняє крадіжку у курортному регіоні Півдня України, що потребує додаткових пояснень під час публічного захисту.

3. В дисертаційній роботі здобувачем досить часто та необґрунтовано використовується термін «злочин», що є неприпустимим після внесення відповідних змін до КК України.

Ірина Чекмарьова кандидат юридичних наук, доцент.

Позитивно в цілому оцінюючи зміст рукопису дисертації Матвієнка О.В., результати здійсненого ним дослідження, підкреслюючи їх наукову та практичну значимість, все ж необхідно звернути увагу на деякі дискусійні питання, нечіткість обґрунтування окремих положень, міркувань та висновків автора, зокрема:

1) У підрозділі 2.1. автор досліджує кількісні та якісні показники крадіжок у курортному регіоні Півдня України та виявляє проблематику постійного зростання рівня крадіжок, привертаючи увагу, що злочинці вдосконалюють свої методи та практики при вчиненні таємних викрадень чужого майна. Однак, безпосередньо у тексті дисертації дуже стисло викладено обґрунтування цієї тези (зазначено лише зростання за роками). Отже вказані положення на наш погляд потребують додаткової аргументації.

2) Автор у своїй роботі зазначає, що крадіжки є одним із найбільш розповсюджених видів посягань на чуже майно, практично в усіх регіонах країни їх кількість становить понад п'ятдесят відсотків від усіх посягань на власність та особливо гострою це питання постає у курортних регіонах Півдня України через географічне розташування, архітектоніку, кліматичні умови, характер забудови інфраструктури, велику кількість оздоровчих і туристичних комплексів, закладів вищої освіти, транспортну логістику регіону, історичну, пристосовану до перебування в курортному регіоні великої кількості відпочивальників, туристів та гостей міста. Дисертант виділяє у рамках роботи три регіона, а саме Одеський, Миколаївський та Херсонський. Поряд із тим, в реаліях сьогодення визначає, що в умовах війни, курортний регіон став осередком концентрації великої кількості переселенців, біженців, а також поранених бійців, захисниць та захисників країни, які проходять лікування, відпочинок чи реабілітацію в оздоровчих комплексах. Дане висловлювання підтверджує, що таємні викрадення майна, не дивлячись, що відпочиваючих в зазначених регіонах набагато менше, продовжує мати високі показники. Але у тексті дисертації багато уваги приділено тільки Одеському регіоні, а Миколаївському та Херсонському дуже мало та стисло.

Зазначені зауваження носять дискусійний характер, відображають власну наукову позицію рецензента, можуть слугувати підставою для наукової дискусії під час прилюдного захисту дисертації і не впливають на загальну позитивну оцінку праці здобувачки.

Андрій Бабенко доктор юридичних наук, професор – без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,
«Проти» — членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ДФ 41.884.067 присуджує

Олександр Матвієнку

(власне ім'я, прізвище, здобувача (ки) у давальному відмінку)

ступінь/ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право

(галузь знань)

за спеціальністю (спеціальностями) 081 Право

(код і найменування спеціальності (спеціальностей) .

відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

(підпис)

Андрій БАБЕНКО

(власне ім'я та прізвище)